

Életképek

A ZAKAHOM-e Egyesület Hírlevele

"LELKEM MÉLYÉN MINDIG IS A NÉPRAJZZAL SZERETTEM VOLNA FOGLALKOZNI..."

Ifj. Lele József néprajzkutatóval a tápai otthonában kialakított falumúzeumban találkoztunk egy kora tavaszi napon. (Azért "tápai" és nem "tápéi", mert Tápé régies elnevezése Tapaj volt, innen ered ez a forma.) A sok régi bútort, korabeli használati tárgyat és sok-sok fotó között a megbírt miliőben rögtönzött időutazást tettünk a múltba. Ifj. Lele József sokan emlékezhetnek még Zákányszéken, hiszen visszatérő vendége volt a helyi tanyáknak, otthonoknak, részt vett az aratómiséken, gyakran mikrofonnal a kezében kérdezte az itt élő embereket. Fáradságtalanul gyűjtötte az anyagot a helyi szokásokról, hagyományokról, a vallásos népeletről. Bár látását veleszületett betegsége miatt az elmúlt években elvesztette, mégis örömmel mesélt a régi szép időről. Hálával tartozunk a meleg fogadtatásért, az őszinte szavakért, a még "lajba" krumpolis lepényért, mellyel ifj. Lele Józsefné Mancsi néni kínálta bennünket (receptje a cikk végén olvasható).

Ifj. Lele József 1938. február 17-én született Tápén, gyékényező parasztcsaládban. Bár az édesapja hentes és mészáros mesterként kereste a család kenyerét, szükségképpen vissza-vissza kellett térnie a gyékényezéshez. Elemi iskolába Szegeden, a Miasszonyunkról elnevezett iskolánövérnek zárdájába járt 1948-ig, majd pedig Tápéra. A középiskola egy ideig csak vágy maradt, mert a gazdacsaládot kuláknak minősítették. Így lett hentes tanonc a szalámigyárban, ahol 1952 és 1968 között dolgozott. 1962-ben megnősült, egy fia született. Időközben Bálint Sándor biztatására tápai otthonában létrehozott egy falumúzeum jellegű néprajzi magángyűjteményt. 1970-ben teljesült gyermekkori vágya: a szegedi Móra Ferenc Múzeum néprajzosa lett, ahol 23 évig dolgozott. Elsősorban Tápé szellemi és tárgyi hagyományait kutatta és gyűjtötte, valamint a vallásos népeletet. Rendszeresen publikált szakmai folyóiratokban, monográfiákban, napi-, heti- és havilapokban, előadásokat tartott a rádióban és a televízióban. Kitüntetései: Juhász Gyula díj (1984), Tömörkény István-díj (1999), Tápéért-életműdíj (2001), Szegedért díj (2003).

- Tápén született, születése óta itt él. Ide kötik a gyökerei is?

Az ősi gyökereim ugyan öföldaékiak, a gyökereim pedig algyőiek, de nagyapám és apám már Tápén születtek. Az algyői dédnagyapámat Lele Ambrusnak hívták, akit Tápén csak "öreg" Ambrusként szólítottak. Ő volt az ükapja az ismert szegedi kézilabdásnak, Lele Ambrusnak, aki jelenleg a Pick Szeged elnöke. Sokáig kutattam a családfámat. Mi, "Lelék" olyan sokan vagyunk, hogy Tiszát lehet velünk rekeszteni. Pedig csak egy Lele került annak idején Algyőről Tápéra 1865-ben, a dédnagyapám.

- Hol végezte iskoláit, mi volt az eredeti szakmája?

Vallásos neveltetést kaptam. Az elemi iskoláimat Alsóvárosban a zárdában végeztem, majd Tápén folytattam. A szülői házam a nagyapámék háza volt, ott nevelődtem. Apám hentes és mészáros mester volt, kívánságára én mindegyiket kitanultam, így lett a szakmám: "hentes és mészáros, kecskevágó és cincár". A mészáros csak szarvasmarhát vágott, a hentes csak disznót, a kecskevágó kecskét, a cincár juhot. Én mindegyiket. A nagyapáméknál kis hentesüzlet és vágóhíd is volt, jó forgalommal. Az iskola elvégzése után a szalámigyárban dolgoztam 16 esztendeig, nagyon szerettem a szakmámat.

- A tanulás azonban nem fejeződött be azaz, hogy szakmát szerzett. Hogyan alakult tovább az élete?

A szalámigyári munka mellett esti tagozaton elvégeztem a Radnóti Miklós Gimnáziumot, ahol későbbi nagyon jó barátaim tanítottak engem. Ezzel párhuzamosan, illetve a gimnáziumot követően egyetemre jártam, de nem hivatalos úton. Szabadegyetemnek hívták, ahol különböző szakmákat ismertem meg. A veleszületett gyenge látásom miatt azonban nem könyvből, hanem hallás útján tanultam, és készültem fel a vizsgákra. Szerencsére jó volt a memóriám. Amikor elvégeztem az iskolámat, elkezdtem tanítani. Tápén az általános iskolában, és Szegeden a tanárképző főiskolán voltam helyettesítő tanár.

- Eredeti szakmájától bosszú út vezetett a néprajzossáig, a szegedi Móra Ferenc Múzeumig?

Talán furcsán hangzik, de akik ismerik az életutamat, nem csodálkoznak ezen a nagy váltáson. Igye-

Ifj. Lele József néprajzkutató

keztem magas szinten művelni a szakmámat, de lelkem mélyén mindig is a néprajzzal szerettem volna foglalkozni. A múzeumba kerülésemet családom nagyon jó barátjának, Bálint Sándornak, a híres néprajzkutatónak köszönhettem. Édesanyám megkérte, segítsen nekem abban, hogy teljesülhessen gyermekkori vágyalmom. Sándor bácsi, mint szembeteg rokongereket ajánlott be a múzeumba, bármilyen munkára. A lényeg az volt, hogy egyik lábam bekerülhessen, a másik majd megy utána magától. Amikor Trogmayer Ottó kinevezték a múzeum igazgatójának, hívatott és állást kaptam. Juhász Antal egyedül volt néprajzos, és én mellé kerültem. Így lettem 1970-től a szegedi Móra Ferenc Múzeum néprajzosa.

- Emlékszik még rá, milyen játékokat játszottak gyermekkorában?

Hogyne emlékeznék. Nagyapámék udvarában volt egy hatalmas magtár. Annak a padlásán szívesen eljátszogatam magamban. A kortársaimmal, szomszéd gyerekekkel is nagyon szerettem játszani, főleg "lakodalmasat". Egyik utcában volt a lakodalmas ház, a másik utcában a lányos ház. A felnőttektől kértünk kölcsön szép ruhákat, menyaszonyi ruhát, vőlegény ruhát, és kezdődhetett a lakodalom. Nótáztunk, zenekart hoztunk létre, a zománchiányos fődő volt a cintányér, a fazék a dob, a két tenyerünk a duda. Kedves játékunk volt még a "Sicc te macska, kapd el az egeret" elnevezésű gögcska.

(folytatás a 2. oldalon)

A ZAKAHOM-E EGYESÜLET MINDEN KEDVES
ZÁKÁNYSZÉKI LAKOSNAK KELLEMES
HÚSVÉTI ÜNNEPEKET KÍVÁN!

Egy másik játékunkban bevonultunk katonának egyik utcából a másikba, ahol a képzeletbeli kaszánya volt. Nagyon sok katonanótát tanultunk a tápai regutáktól (katonáktól). Amikor már én is reguta korba értem, ezeket a nótákat már mind ismertem.

- Ugye jól tudom, hogy nagyon szeretett muzsikálni, táncolni, énekelni?

Az elemi iskolában az apáccal sokat énekeltünk. Mindig nagyon szerettem énekelni is, és danolni is, mert a kettő nem ugyanaz. Énekelni a templomban, danolni a kocsmában kell, én mindkettőt nagyon szerettem. A muzsikálás szintén fontos szerepet játszott az életemben. A szüleimtől kaptam egy nyolcvan basszusos harmonikát, amelyen egyedül tanultam meg játszani. Eljártam lakodalmakba, figyelttem a zenészeket, így tanultam meg harmonikázni és szaxofonozni. Szinte észrevétlenül tanultam meg a tápai nótákat, és a reguta nótákat, majd a tangót, a keringőket. Alig vártam a hétvégét, hogy a tiszai töltés oldalában láblógatva muzsikálhassak. Jöttem a surbankó legények és a meggyéresi lányok hallgatni, táncolni. Lakodalmi muzsikusként meghívtak tanyai lakodalmakba, legénykoromban egyszer egy zákányszéki lakodalomban is zenéltünk a bandámmal. Amikor a szalámigyárba kerültem, akkor már Tápén népitáncos voltam, elmondás alapján vékony, magas, jó mozgású gyerek. Amikor a város vezetői 1959-ben a szegedi Szabadtéri Játékokat újraindították, én is táncoltam a János vitézben és a Hunyadi Lászlóban, sőt külföldre is eljutottunk a tánc csoporttal.

- Milyen emlékek fűzik Zákányszékhez, mikor járt először a faluban?

Elég prózai oka volt annak, amikor először megfordultam azon a vidéken. Serdülő legényként az 1950-es évek derekán az unokabátyáimmal és a legénytársaimmal összefogtunk, és parasztkocsikkal hordtuk a trágyát Tápé szurkos fekete földjéről a szegedi homoktáj tanyás gazdáinak. A tápai talaj ugyanis nem kívánta meg az évenkénti trágyázást, a homokos vidéken viszont nagy szükség volt rá. Így a felesleget a tanyás gazdáknak eladtuk, cserébe a fizetség bor és pálinka volt. Egy télen 25-30 kocsi is elhordtunk. A kocsikat estefelé jól megpakoltuk, megtapostuk, majd másnap reggel útnak indultunk vele. Jóval később, a '70-es években Bálint Sándorral jártam Zákányszéken. Akkor még nem igazán ismertem az ott élő embereket. Szorosabb kapcsolat akkor alakult ki a zákányszékiekkel, amikor a múzeum néprajzosaként elkezdtem

rendszeresen kijárni a '80-as évek végétől a szegedi tanyavilágba. Felvettem a kapcsolatot az egykori KALOT és KALÁSZ tagokkal, így sok értékes embert ismerhettem meg. Zákányszéken mindig nagy szeretettel fogadtak, szinte fogadott fiának tekintett a falu.

- Bálint Sándor, a "legszőgedibb szőgedi" igazi példaképe volt, akéhez mély barátság fűzte.

Bálint Sándort kisgyermek korom óta ismertem, de hogy mit jelent az, hogy néprajz, azt akkor még nem tudtam felfogni. Majd csak azután, amikor Sándor bácsi a nagymamával beszélgetett, és kérdezgetett engem: - És te ebből mit tudsz Jóska? - Én mindent tudok, ezt nem lehet nem tudni, ezt nem lehet tanulni az iskolában. - Ebben nagyon nagy igazad van. És mi leszel, ha nagy leszel? - Ha majd elbállag rajtam az idő, odaállok Sándor bácsi elé, és azt mondom, néprajzos leszek! - No ebből ne engedjél Jóska fiam, meg a hatvanhatból! És ez így is lett, nem engedtem a hatvanhatból. Elvégeztem az iskoláimat, elkezdtem tanítani, majd végül néprajzos lettem. A régi tárgyakat is az ő hatására kezdtem el gyűjteni. A kettőnk között lévő 34 éves korkülönbség ellenére igaz, mély barátság szövődött közöttünk, amire nagyon büszke voltam és vagyok a mai napig.

- Úgy tudom, hogy több könyvet és tanulmányt is írt.

Igen. Írtam könyvet például Bálint Sándor életéről, A Szeged tanyai fiatalok művelődési és szórakozási alkalmairól, Tápé történetéről, közreműködtem az Algyő, Mórahalom és Zákányszék történetéről szóló könyvekben. Ezenkívül negyvenegy tanulmányt és 1474 cikket írtam. A '90-es években a Zákányszéki Kis Újságba is küldtem anyagokat. Írógéppel írtam, mikor azonban már nem láttam jól, a feleségemnek diktáltam, és a lányunokáim számítógépre vitték az írásaimat.

- A házimúzeum gazdag néprajzi gyűjteményébe mi adta az ötletet, és mikor kezdődött meg a tényleges gyűjtőmunka?

A lakóház azért épült magasföldszintesnek, hogy itt majd egyszer múzeum lesz. Pedig akkor még egyetlen régi tárgyam sem volt. Gyűjtőmunkámat Bálint Sándor biztatására kezdtem el 1967-ben, és négy esztendő múlva maga Ortutay Gyula nyitotta meg gyűjteményemet, melynek különlegessé az, hogy minden darabját Tápén szereztem. Leltárkönyv őrzi a tárgyi emlékeket s a többezres

tételű fekete-fehér negatívokat, diafelvételeket, amelyek együtt adnak képet Tápé múltjáról. A szoba (nagyház) főhelye az ajtóval szemben lévő szentsarok. Az asztal két sarokpad öleli, a falon szentképek függenek. A szobában régi ruhák vannak, tetején különféle "csentrosók". A szoba felső fiókjában nagyapám 1911-es kiadású imakönyve is megtalálható. Az ágy, a bölcso, a kuckó a kemenével látható még a szobában. A konyha használati eszközei mellett a saját magam által készített néhány nádtetős házmakett, valamint a régi tápai templom kicsinyített mása is helyet kapott a kiállításon. A Bálint Sándor-tablón a nagy néprajztudós tápai kapcsolatait korabeli fotók idézik. Török Istvánné Kónya Rozália Rózsafüzér társulati "koszorúfeje" emléként bútoraival berendezett szoba őrzi.

*Ifj. Lele József Néprajzi Magángyűjteménye
6753 Szeged-Tápé, Vártó utca 4.
Tel.: (62) 631-996*

- Kik látogatják a múzeumot?

A múzeumnak legtöbb látogatója a '80-as években volt. A nyitás óta eltelt közel negyven év alatt 5-6 vaskos vendégkönyv telt meg a látogatók bejegyzéseivel. Elvéve még ma is jönnek szegedi iskolások, és a régi ismerőseim által hozott csoportok. Nem egy alkalommal előfordult, hogy idegen országból érkeztek látogatók megtekinteni a házimúzeumot. A legutóbbi egy Japánból érkező kórus volt, akik Szegeden léptek fel. Nyitott szívvel, nyitott lélekkel szemlélték a gyűjteményt, alig győztem válaszolni a kérdéseikre. Nagy meglepetésemre elénekelték a "Mégkötöm lovamat" című népdalt. Ilyen szép emlékeim vannak a régi időkről.

Paraginé Tóth Edina

TÁPAI KRUMPLIS LEPÉNY

Tészta:

40 dkg lisztből 3 dl tejjel, kevés cukorral, 1 kávéskanál sóval, 2 és fél dkg felfuttatott élesztővel kelt tésztát készítünk. Mikor már hólyagosodik, hozzádolgozunk másfél evőkanál étolajat. Kelesztjük, majd zsírozott tepsibe nyújtjuk, ahol tovább pihentetjük.

Töltelék:

1 kg krumplit vízben megfőzünk, áttörjük 10 dkg vajjal, 375 g tejföllel, 3 db tojással, 1 evőkanál liszttel, 1 púpozott kávéskanál sóval ízesítve simára keverjük. A tésztára öntjük, majd közepes hőmérsékletű sütőben szép színre sütjük.

DÍSZPOLGÁRAINK

"Az ember legfontosabb célja,
hogy értéket teremtsen, és meg is őrizze."
(Lewis Mumford)

2000-ben, a szeptemberi falunapon két díszpolgári címet adott át a polgármester. Közülük most Vass Vilmos, címzetes általános iskolai igazgató sorozatunk szereplője, aki a településért végzett kimagasló tevékenységéért kapta meg a "Zákányszéki Község Díszpolgára" kitüntető címet. (A másik kitüntetett Szabó István nyugalmazott általános iskolai tanár volt, a vele készült interjú az előző számban közöltük.)

Vass Vilmos nagy szakmai tudással végzett munkáját már 1970-ben az Oktatásügy Kiváló Dolgozója, majd több más kitüntetéssel is elismerték. A díszpolgári cím adományozásának indokolásában az áll, hogy az új általános iskola felépítése, berendezése, használatba helyezése, valamint az óvodai konyha és foglalkoztató terem építése és beüzemelése terén szerzett elévülhetetlen érdemeket. Igen nagy eredményességgel tudta mozgósítani az embereket a közös, jó cél érdekében. Fáradságtalan szervező munkájának, utánajárásának köszönhetően a lakosság nagy értékű társadalmi munkája megsokszorozta a rendelkezésre álló anyagi lehetőségeket, aminek eredményeként egy tágas, otthonos, korszerű eszközökkel felszerelt, környezetében is szépen kialakított intézmény jött létre.

Az **Életrajzok** számára Vass Vilmostal - Vili báccsal - idézzük a múltat.

- Tudtommal nem Zákányszéki születésű. Hol teltek gyermekévei, és hogyan került a Lázár-iskolához?

- Ruzsán nőtem fel, egy olyan családban, ahol 8 fiúgyermek nevelkedett, és a szülők iránti tiszteletet, kötelességteljesítést, az egymásra odafigyelést tanultuk meg. Kistermetű édesanyámnak csak egyszer kellett mondania, hogy "csönd legyen!", akkor ehhez tartotta magát mindegyikünk, soha nem szóltunk vissza. Csak egy pillantást kellett vetnie édesanyámnak az üres kannára, egyikünk máris ugrott és vizet hozott. Hát így nevelkedtünk... 1957-ben fejeztem be a tanítóképzőt, és

Ásotthalomra kerültem gyakornoknak. Rögtön egy 44 fős létszámú első osztályt kaptam. A gyerekek igen különböző környezetből jöttek. Az osztályomban jártak a helyi vezetők gyermekei, és voltak igen szegények is. Volt olyan kislány, aki csak október végén szólalt meg először az iskolában. Én nem kivételeztem, következetes voltam. Ez lett a veszem is. Sarokba állítottam az iskolaigazgató lányát is, ezek után nehezen jutottam állandó kinevezéshez. Végül a Zákányszéki Lázár-iskolában 1958. augusztus 16-ával foglaltam el a nevelői állást. 16 esztendőn keresztül tanítottam ebben az 1-4. osztályos tagiskolában, kezdetben több, mint 30 gyermeket. Kinevezésem előtti napokban nősültem, így feleségemmel - Rózsikával - költöztünk a tanítói lakásba. Amikor 1974-ben megszűnt ez a tanyai iskola, a belterületi iskolában kaptam testnevelés és technika tanári állást.

- 1981-ben általános iskolai igazgatóvá nevezték ki, 1993-ig töltötte be ezt a tisztséget. Ebben az időszakban több újítást is bevezetett, amelyek azt szolgálták, hogy a tanulók mellett a pedagógusok is minél magasabb követelményszintet teljesítsenek. Beszélne ezekről?

- Azt vallom, hogy ha valaki vezetői megbízást kap, akkor tegye is a dolgát, vezessen, vállalja a felelősséget. Igazgatóként azt tapasztaltam, hogy májusban már alig folyt tanítás. Ezért 1984-ben bevezettem a nyolcadik osztályosok kötelező vizsgáját, magyar nyelv és irodalom, történelem és matematika tantárgyakból. (Deszk és Klárafalva igazgatója követte példáját.) A kollégáim nem örültek ennek, a döntés kicsit autokratikusan született meg, de megérte: a mi végzős diákjainkat a középiskolák felvették, a felvételin csak annyit kellett mondani, hogy a Zákányszéki iskolából jöttem. Erre nagyon büszke vagyok.

A szegedi Deák Ferenc Gimnáziummal létrejött együttműködés alapján a mi iskolánk tanulói a 7-8. osztályt emelt szinten, a gimnázium égisze alatt végezték. Beigazolódott, hogy a mi gyerekeink sem butábbak azért, mert falusi gyerekek.

- Szívvel-lélekkel dolgozott azért, hogy a községben új iskola, sportszarnok épüljön, elkészüljön az óvodabővítés, megnyíljon az öregek napközi otthona, a belterületen portalanítozott utakon lehessen közlekedni, és még sorolhatnánk azokat a fejlesztéseket, amelyekhez valamilyen szinten köze volt. Eredményesen igazgatta az általános iskolát, illetve vezette az Általános Művelődési Központ (ÁMK) elnevezésű összevont intézményt. Mit tart a legnagyobb sikerének, amire a legbüszkébb?

Amire a legbüszkébb vagyok az az, hogy két leánygyermekmet megtanítottam beszélni. Mindketten hangképzési nehézségekkel küszködtek, esélyük volt arra, hogy gyógypedagógiai alanyokká váljanak. Ezt elkerülendő, saját logopédiai módszeremet alkalmazva, hosszú, türelmes munka eredményeként a lányok megtanultak beszélni, és szakmát is

szereztek.

A módszerem lényege a "kiskanál technika". Ez azt jelenti, mézbe mártogatott kiskanállal igazítottuk a nyelvet olyan helyzetbe, hogy az a hangképzést segítse. Írtam egy dolgozatot is a diszlexiás gyerekekkel való foglalkozásról, de az a "fiókban maradt".

- Hogyan emlékezik az új iskola építésére, az összefogásra, a társadalmi munka szervezésére?

1980-ban a község 4+4 tantermes iskola építésébe fogott. Augusztus 25-én megkezdődött az építkezés, melyhez a segédmunkát a lakosság vállalta. Ennek szervezését én kaptam feladatul. Tárgyaltam a szakszövetkezeti vezetőkkel, közép-vezetőkkel, szülőkkel, mindenki megette a vállalását. Társadalmi munkában végeztük el az építkezést előkészítő terepnyergetéstől kezdve az alapítást, építőanyag szállítást, kerítéskészítést, a takarítást, berendezést stb. Feljegyzéseim tanúsága szerint több száz ember vett részt a munkában, ki segéd-, ki szakmunkát végzett. A munka szervezése mellett még Szel Sándorné tanácselnök nővel a megyei tanács vezetőket is meg kellett keresnünk, az ígért pénzügyi támogatás kiutaltatása érdekében.

Az összefogás, a sok-sok munka eredményeként a megígért időre el is készült az iskola, az 1982-es tanév már abban kezdődött meg. Ezután következett az óvodabővítés, a konyha korszerűsítése, ez is társadalmi munkában, nem egészen két év alatt. Sokan szidták, haragudtak rám, de jöttek az emberek társadalmi munkázni. Amikor a '90-es évek elején a támadások értek, azt azért elismerték: "...annak ellenére, hogy párttitkár voltál, sikerült társadalmi munkát szervezned."

- Hogyan telik most egy napja a nyugalmazott iskolaigazgatónak?

- Igazgatóságom utolsó éveiben lezajlott "hercehurca" után is azt mondom, érdemes volt itt Zákányszéken élni, dolgozni. Tanítottam, építettem, meg nem gazdagodtam. Jól érzem magam, gyermekeim mindenben segítenek, négy unokám sok örömet jelent. Gondozom a szőlőmet, amit - az akkori vádak szerint - "párttitkári funkcióját egyéni céljára használva" szereztem. Olvasgatok, nem politizálok, azt látom - és nagyon sajnálom -, hogy az emberek kevésbé tisztelik egymást. Pedig az ember csak annyi tiszteletet várhat, amennyit ad.

- tanács -

**"Ha sikeres akarsz lenni,
a dolog nagyon egyszerű.**

Érts abhoz, amit csinálsz!

Szeresd, amit csinálsz!

És higgy abban, amit csinálsz!

Igen, ilyen egyszerű ez."

(Will Rogers)

AZ IDŐSKORÚAKRÓL VALÓ SZEMÉLYES GONDOSKODÁS

"Szóljunk egy jó szót bozzájuk,
simítsuk meg a hajukat,
igazítsuk meg vánkosságukat,
ültessük terített asztalhoz Őket,
öntsünk kristályos vizet poharukba,
ne eresszük el a kezüket többé,
hisz oly mulékonyak, oly törékenyek."
(Átányi László: Könyörgés az öregekért - részlet)

AZ IDŐSGONDOZÁS HELYE ÉS SZEREPE

Az idősök életében a családnak pótolhatatlan szerepe van. A családok szerkezete a modern társadalmakban ugyan megváltozott, de még ma is az idős emberek nagyobb hányada családban él, illetve a családi köteleket szorosan fenntartja akkor is, ha nem közös otthonban laknak. Azok a családok, ahol ez a kötelek szorosabb az utódokkal, gazdagabbnak mondhatják magukat anyagilag és érzelmileg is, hiszen az idősök társadalmi, erkölcsi értékek hordozói, közvetítői.

A tulajdonviszonyok változása és a modernizáció felgyorsulása következtében új helyzet alakult ki. A 20. század végére az idős generáció meghatározó része élete aktív szakaszában munkavállaló volt, és nyugellátásban részesül, tehát nem szorult rá feltétlenül gyermekei támogatására.

Az elmúlt évtizedekben lezajlott nagymértékű társadalmi mobilizáció következtében az idősebb (vagyis nagyszülői) és a fiatalabb generáció nagyrészt területileg is elszakadt egymástól. Ez az arra rászoruló, magányosan élő idős emberek család által történő mindennapi gondozását nem teszi lehetővé.

A teljesen magukra maradt, család, gyermek nélküli, vagyontalan öregek esetében a család öreggondozó funkcióját a társadalom, a helyi közösség veszi át.

NÉPESEDÉSI ADATOK VÁLTOZÁSA A KÖZSÉGBEN

Csongrád megyében már 1980-ban megkezdődött a népesség természetes fogyása. Zákányszéken a nyolcvanas évtizedben csak 316-an születtek, ugyanakkor 458-an haltak meg, így a természetes fogyás már csaknem akkora (142 fő), mint a vándorlási veszteség (175 fő). A népességvesztés a Csongrád megyei községek átlagánál is nagyobb volt. A 90-es évtizedben a természetes fogyás és a vándorlási nyereség eredőjeként a község népessége lassan növekedésnek indult.

1960-ban a község népességének 90,7 %-a élt a külterületen, azaz a 3.393 fő közül mindössze 323 lakott a belterületen. Ez alföldi viszonylatban is igen magas érték. Harminc év alatt lényegesen csökkent a külterületi népesség aránya, amihez a tanyai építkezések korlátozása, a mezőgazdaság szocialista átszervezése, a városiasodás, Szeged elszívó hatása és a belterület fejlesztése egyaránt hozzájárult. 1990-ben a népesség 53,5 %-a élt külterületen. A külterületi népsűrűség (népsűrűség = 1 km²-re átlagosan jutó népességszám) utal a tanyák jellegére; arra, hogy sűrű tanyahálózat ma-

radt-e meg, vagy csak elszórtan néhány épület. Zákányszék külterületi népsűrűsége 1960-ban 48 fő/km², 1990-ben pedig 22 fő/km², jóval meghaladta az átlagot. A közeli települések közül Domaszék külterületi népsűrűsége volt magasabb.

A település igen erős agrárjellegű, 1990-ben a mezőgazdasági keresők aránya 69 %. Megjelent a munkanélküliség is. (Bajmóczy Péter: A tanyaközség útja a népesedési adatok tükrében című tanulmányából merítettük az adatokat.)

A statisztikai adatok szerint Zákányszék népessége átlagos, vagy annál valamivel öregebb korszerkezettű, a környező települések közötti rangsorban közepesen helyezkedik el. De a társadalmi gondoskodás igényét nemcsak ezek a számok mutatják, hanem azok a körülmények, hogy az idős ember családban él-e, vagy egyedül, hozzátartozó nélkül, valamint rendelkezik-e valamiféle jövedelemmel, vagyonnal.

AZ IDŐSEKRŐL VALÓ GONDOSKODÁS FORMÁI AZ 1970-80-AS ÉVEKBEN

A községi tanács, mint a szociális gondoskodási feladatok címzettje, differenciáltan, a segítségre szoruló körülményeinek alapján gondoskodott az ellátásról egyrészt segélyezéssel, ami a megélhetéshez szükséges pénzügyi pótolta, másrészt a személyes gondoskodással, ami a házi szociális gondozó munkája által teljesült.

Zemanek Albertné Hegedűs Ilona házi szociális gondozónőként állt a Községi Tanács alkalmazásában. A kezdeti időkre emlékezve elmondta, hogy az összes nyugdíjast - a 60 éven felülieket - kiírta a község házában a lakónyilvántartóból. Mindegyiket meglátogatta és felmérte, milyen segítségre lenne szükség. Olyan is volt, aki nem engedte be, kapával akarta elzavarni. Meg kellett "dolgozni" az idős ember bizalmáért azért, hogy elfogadjon a segítséget. Aki bekerült a gondozotti körbe, annak ebédet vitt, bevásárolt, és ahol szükség volt rá, elvégezte a takarítást, kimosta a ruhát, meszelt, ajtót, ablakot festett. A szakszövetkezet szocialista brigádjai sokat segítettek a gondozói munkában, tetőt javítottak, fát vágtak, az ásott kutat kipucolták. Később már írásban rögzítették az együttműködést, ennek keretében eltakarították a havat az utakról, télen traktorral vitték a gondozónőket és az ételt, a megvásárolt élelmiszereket a távoli tanyán lakó idős embernek. Akkor Kazi Imre vendéglőjéből hordták az ebédet.

Emberileg is közel kellett kerülni a gondozottakhoz. Volt, hogy félév is beletelt, mire az idős elfogadta a házában a takarítást, majd a ruháinak a kimosását, és a fürdéshez, tisztálkodáshoz a segítséget. Nagyon sok esetben a szemérmességgel is meg kellett küzdeni. Sirt az idős gondozott (meg a gondozó) is, hogy mit kell megérnie öregségére, idegen ember előtt kell levetkőzni.

Hegedűs Ica - vagy ahogyan az idősök emlegették: "a Csata Lajos lánya" - kezdetben egyedül látta el a házi szociális gondozói feladatokat. Hol biciklivel, hol a Babettájával járta a hatalmas tanyás területet. "Nagyon nehéz munka volt" - emlékezik vissza.

A Községi Tanács 1983-ban megvizsgálta a felnőttvédelmi szociális gondoskodás, az idős emberekkel való törődés helyzetét. Az előterjesztésben a következőket olvashatjuk:

"Községünk sajátossága, hogy a lakott tanyák egy részében idős, rendszerint magányos emberek élnek. A magukra maradt tanyai öregek ellátása a szociális gondozásban különleges feladatot teremt.

Örvendetes tény, hogy mind többen válnak idős korúvá, ugyanakkor számos tényező nehezíti az idős emberek életét. Felméréseink szerint a családos idős emberek jelentős része együtt él gyermekeivel. Általában a család közelsége addig megnyugtató az idősök számára, amíg önmaguk ellátására képesek. A súlyos betegek, teljes kiszolgáltatást igénylők esetében a mai család nem mindig képes vállalni az ápolást, gondozási kötelezettséget."

A község területén ekkor a 624 idős korú közül egyedül élt, de hozzátartozója volt 54 főnek, teljesen egyedül 26 fő élt. A járadékosok száma: 478 fő. A házi szociális gondozást a következő szám adatok mutatják be:

	1981	1982	1983
Gondozottak száma (fő)	11	13	20
Látogatások száma	1018	1119	826
Főfoglalkozású gondozónők (fő)	2	2	2
Részfoglalkozású gondozónők (fő)	2	2	2

A tanácsi adatokból az is kiderül, hogy például 1983-ban a településről 7 főt kellett szociális otthonba utalni, mert gondozása, ápolása már nem volt megoldható saját környezetében, a szociális gondozószolgálat közreműködésével sem.

Az állandó ellátást, felügyeletet igénylők igen magas száma a helyi tanácsi vezetők arra ösztönözte, hogy a szociális gondoskodás területén további, helyi megoldást keressenek. Szívügyüknek tekintve az idősokról való gondoskodást, arra az elhatározásra jutottak, hogy megteremtik a feltételeit egy öregek napközi otthona létesítésének. A volt gyógyszerár és orvosi lakás - a Dózsa György utca 44. szám alatt - jelentette a megoldást. Az épület felújítás, átalakítás után idősök napközi otthona céljára alkalmassá vált.

Az 1983. szeptemberi tanácsülésen Hajdú Imréné igazgatási csoportvezető arról tájékoztatta a testületet, hogy az "ÖNO kialakítása jó ütemben halad. A berendezéshez szükséges bútorok jó részét már leszállították."

A gyors, lelkiismeretes kivitelezésnek köszönhetően 1983. december 29-én ünnepélyes keretek között adták át Szeged járásban ötödikként a zákányszéki idősök napközi otthonát.

Szél Sándorné nyugalmazott tanácselnök így emlékezett az intézmény beindítására:

ODÁS TÖRTÉNETE A '70-ES ÉVEKTŐL NAPJAINKIG

"A Tanácsnak pénze sose volt, ezért a fejlesztési célkitűzések megvalósításához rengeteg társadalmi munkát kellett szervezni. Szerencsére jöttek az emberek és segítettek. Így volt ez az ÖNO-nál is. A szocialista brigádok az idős emberek ellátásába is beegítettek, nagyon sok volt a külterületen élő gondozott. Szeretném megemlíteni Zemanekné Ica, Árokszállásiné, Földi Józsefné, Hebőkéné Éva, Sutkáné Vera, Csányiné Rutai Kati áldozatos munkáját, akik abban az időben mint házi gondozók dolgoztak."

Az ÖNO dolgozói (1984)

Szűcs Istvánné, Zemanek Albertné, Földi Józsefné, Hebők Miklósné, Sutka Józsefné, Árokszállási Imréné

Az 1984. január 1-jével létrehozott öregek napközi otthonával (ÖNO) egyesítették a már korábban is működő házi szociális gondozói hálózatot, így ettől az időponttól egy intézmény keretében történt az idős emberek szociális és napközi otthonos ellátása. A gondozási munka egészségügyi, fizikai ellátást, kulturális foglalkoztatást és pszichés gondozást jelentett. Az újonnan létrehozott intézmény személyi állománya 1 vezetőből, 3 intézményi gondozóból, 1 takarítóból és 2 területi gondozóból állt. A Községi Tanács a 18/1983./IX/T.sz. határozatával az egyesített szociális intézmény vezetőjévé Zemanek Albertné nevezte ki, aki az idősgondozás területén több éves szakmai gyakorlattal és szakképesítéssel is rendelkezett. (1996. július 1-jéig - nyugdíjba vonulásáig - vezette az ÖNO-t.)

Induláskor a gondozottak száma 21 fő volt, ebből 10 fő tartózkodott egész héten az intézményben, 11 pedig csak a napközit vette igénybe, de volt időszak, amikor ez a létszám 22 főre emelkedett. Akik bekerültek az intézménybe, azok nagy része előzőleg házi gondozott volt. Zemanekné visszaemlékezése szerint a hűvös idők beköszöntejével nehézséget jelentett az, hogy az idős embereknek hétvégén vissza kellett térniük otthonaikba, a területi gondozónőknek előre be kellett fűteniük a gondozott lakását (ha odaadta a kulcsot), és ezután lehetett csak őt hazaszállítani. Ezért meghozták azt a döntést, hogy maradjanak az ellátottak a hétvégeken is az otthonban, mivel annak a funkciója "szállást biztosító idősök klubja" volt (20 Ft-ot kellett fizetni éjszakánként). A megnyitás után egy évvel gyakorlatilag bentlakásossá vált az intézmény. 1988-ban egy Barkas gépkocsit vásároltak, ez lényegesen megkönnyítette a területi gondozói munkát, pl. a tanácsokról ezzel szállították be az otthonba megfürdőt az idős embereket.

A melléképületben - a régi orvosi rendelő helyén - alakították ki a "foglalkoztatót", ahol napközben rongyszőnyeget szőttek, gyufásdobozokat hajtogatnak azok a bentlakók, akik ehhez kedvet éreztek. Márpedig ezek az idős emberek nem szerettek tétlenkedni, elunták a kártyázást, TV nézést is, szívesen foglalták el magukat hasznos tevékenységgel. Részt vettek az udvarsőprésben, az asszonyok a vasalásban; az volt a fontos, hogy ne érezzék magukat feleslegesnek. Mindenki tudta, hogy "Ágnes néni" a szövőszéken milyen remek rongyszőnyeget készített. A termékeket értékesítették, a bevétel 40 %-át a közös kirándulások költségeire fordították. Minden évben kirándulni mentek, "azok az embe-

Készülnek a gyufásdobozok

rek, akik korábban Dorozsmáig sem jutottak el, jártak a Bodroghközben, a Nyírségben, Ipolytarnócon stb. Többször voltunk Harkányban fürödni" - emlékezett vissza Zemanekné a sok, jó hangulatú, vidám együttlétre.

1985 márciusában a Község Tanács testülete foglalkozott az ÖNO munkájával. Megállapították, hogy "az ÖNO együttműködése a társzervekkel jó, ez más községek számára is példának szolgált." (Mórahalmon ekkor még nem volt ilyen intézmény, tapasztalatcsere látogatást terveztek az itteni munka megismerésére - a szerk.) "A szociális gondozónők munkáját elismerés illeti, az idősök szeretik őket, munkájukat jól ellátják."

Ebédhez készülődnek az ÖNO-ban

A Tanács a VII. ötéves tervébe - többek között - az ÖNO fejlesztését is beillesztette, tekintettel a község lakossága korösszetételének kedvezőtlen alakulására.

Az ÖNO, MINT ÖNKORMÁNYZATI INTÉZMÉNY

Az 1990-es évek közepén az intézmény fenntartásában az önkormányzatnak pénzügyi gondjai jelentkeztek, amit igyekeztek azzal is enyhíteni, hogy

két fős létszámcsökkentést hajtottak végre. Fel kellett volna újítani a ház víz-, illetve szennyvíz rendszerét, de erre nem volt fedezet. Lejárt az intézmény működési engedélye is, amit az épület leromlott állaga miatt, csak néhány hónapra kaptak meg. A bentlakásos ellátást megszüntették, az idős embereknek el kellett hagyniuk a biztonságot, ellátást nyújtó intézményt (sajnos voltak, akik már nem tudtak visszailleszteni korábbi életkörülményeikbe).

Rácz László vállalkozó kísérletet tett az ellátás újraindítására, de nem jött létre megegyezés az önkormányzat akkori vezetésével.

A harmadik önkormányzati ciklus hozott kedvező változást, pályázati lehetőség adódott az épület felújítására, korszerűsítésére. 2003 szeptemberében megtörtént a Gondozási Központ átadása, amelyben 16 férőhelyes "idősök bentlakásos otthona" létesült.

Legfrissebb hírnök az, hogy a napokban fejeződik be a régi épület teljes körű akadálymentesítése, aminek eredményeként 8 fővel lesz bővíthető a bentlakásos otthon.

Az intézményben infokommunikációs akadálymentesítésre is sor kerül, a legkorszerűbb, a fogyatékkal élők maximális kiszolgálását biztosító eszközöket, bútorokat építenek be. Az udvart lebontozzák, kiépítenek egy gépkocsi beállót a mozgássérültek szállításához.

Az elmúlt tíz évben az önkormányzat több mint 50 millió Ft-ot költött az idősellátás feltételeinek korszerűsítésére. Tervében szerepel - az alapszolgáltatás fejlesztéseként - 30 főt befogadó nappali ellátás biztosítása. Ehhez a tárgyi feltételek akkor teremthetők meg, ha a "Szociális Szolgáltató Központ kialakítása" című pályázat sikeres lesz, megnyerik a 100 millió Ft nagyságú támogatást, erről döntés a közeljövőben várható.

Az idős emberekkel való foglalkozás, törődés áldozatos munkát követel. Ennek elismeréseként álljon itt azok neve, akik vezették ezt a munkát, a község szociális intézményét: Zemanek Albertné Hegedűs Ilona, Rácz László (1995), Dobó Lászlóné Gera Erzsébet (1996-2000), Csötiné Ördögh Edit (2000-tól), őt szülei szabadsága idején helyettesítette Gyimesi Tünde (2003-2006).

Említést kell tennünk arról is, hogy ettől az évtől az önkormányzat a Gondozási Központ működtetését - másik 8 település mellett - a Homokháti kistérségi társulásra bízta. A döntést az indokolta, hogy a társulásban lévő intézmények a központi költségvetésből nagyobb támogatást nyerhetnek, és a szakmai előírásokat magasabb színvonalon tudják teljesíteni. Bízunk abban, hogy a remények teljesülnek.

Fontos, hogy a családok és az emberek elsajátítsák, és főleg a fiatalokban erősítsék az érett- és öregkorral szembeni magatartási normákat.

Két dologgal tartozunk az időseinknek: tisztelettel és hálával.

Petákné Fazekas Aranka - Tanács Klára

(A képeket Zemanek Albertné bocsátotta rendelkezésünkre - köszönjük!)

GONDOLATOK HÚSVÉT ELŐTT

Húsvét. Mindenkinél kicsit mást jelent. Másra gondolt a szót hallva az óvodás, másra a kamasz, és más képek élnek nagyszülein emlékezetében.

Érdekes "belepillantani", mi is járhat a fejekben e szép ünnepre készülődve.

HÚSVÉT ÓVODÁS SZEMMEL

-Azt ünnepeljük, hogy tavasz jön.
-Föl szoktuk díszíteni a lakást, hogy húsvéti hangulat legyen, és szépen összepakolunk, mert tudjuk, hogy jönnek a locsolkodók anyához, nagyihoz. Barkaágot szerzünk és arra tojásokat rakunk.
-Húsvétkor locsolkodni mennek a fiúk, és legtöbbször kapnak is érte valamit: csoki-tojást, csoki-nyuszt vagy igazi nyulat, meg játékot. Örülünk neki.
Verset mondunk a lányoknak, megkínálnak süttel.
-Kifestjük a tojásokat.
-Keressük a tojásokat az udvaron, a nyuszi-fészekben.
Húsvét előtt az emberek elmennek bevásárolni.

A "KAMASZOK HÚSVÉTTJA"

AHOGYAN A FIÚK GONDOLJÁK...

-Jó a húsvétban a sok csoki (minimum 3 kg) és a pénz.
-Sok sütemény és ital.
-Autózás.
-Apával jól érezzük magunkat.
-Kiszállási díj.
-Apával megyek a rokonokhoz.
-Apukámmal, testvéremmel megyünk, kölnit viszünk. Több osztálytársamhoz megyek, és amikor hazaérek, ajándékot kapok.
-Nem szeretem, hogy verset kell mondani.
-Szerintem jó, mert sok csokit, narancsot és pénzt szerezhetnek a fiúk.
Én nem tudom, hogy mi történik otthon. A rokonaimhoz szoktam menni, kölivel és szódával szoktam locsolkodni. Megéri locsolkodni, mert sok pénzt gyűjtök - de másnapra el is költöm.
Szerintem azért a húsvétban van egy kis butaság: hogy a nyuszi tojást tojik.
Nem lennék a lányok helyében, de az jó lenne, ha a lányok is locsolkodhatnának. Csak hát akkor nem lenne kit meglocsolni!
Én szeretem a húsvétot, de a lányok nem hiszem, mert ők csak a pénzt osztogatják.
-Húsvét előtt nagyon-nagyon izgatott vagyok - az öltözködés miatt, meg azért, hogy nehogy beégjek.

*Kellemes és boldog
Ünnepet kívánok
Öntözködni jöttem,
Hol vannak a lányok?*

*Rózsavizet hoztam,
Csak nem félték tőle?
Gyerekek hát közelebb
Hadd adjak belőle.*

...ÉS AHOGYAN A LÁNYOK...

-Szeretem a húsvétot, mert jönnek vendégek, de azért úgy érzem, a fiúknak jobb. Mi készitünk nekik sütit meg ajándékot, ők meg csak eljönnek és meglocsolnak bennünket.

-Azért szeretem, mert finom csokit kapok és finom a húsvéti étel. Meg azt is szeretem, amikor testvéremmel tojást festünk. Jó, amikor apa hazaér és azt mondja, hogy az a sok csoki mind az enyém lehet.

-Húsvétkor olyan ismerősök jönnek, akiket nem sokszor látok.

-Azért szeretem, mert taníthatok a testvéremnek locsolóvételre, és mert jön a tavasz.

-Apukám, amikor végén hazajön, ő is meglocsol bennünket.

-Ajándékot raknak anyáék és azt mondják, hogy a nyúl hozta. De nem hisszük el, mert ez nem igaz.

-Szeretem, csak néha kicsit zavarban vagyok.

Szeretem a sok finom ételt, de nem ez a lényeg. Szeretek anyával együtt sütit sütni. Na, ez a lényeg! A sok beszélgetés, az is jó. Ilyenkor megbeszéljük az egész évi dolgokat. Nekem szuper a locsolkodás és én adom oda a pénzt. Kicsit fura, ha az osztálytársaim jönnek locsolkodni.

-Tojást is szoktunk festeni, de csak a házat feldíszíteni. Szeretnék fiú lenni, én is mennék locsolkodni, de nem bánom, hogy lány vagyok, mert én is megyek pünkösdőlni!

-Nekem a sok csoki, és a parfümök, tojások jutnak eszembe. Azért szeretem, mert egy kicsi pénzt is kapok, és mert mindig megtartjuk a sonkavacsorát. Egy kicsit nem szeretem, mert a sok parfümtől büdös leszek.

Előtte én és anya szépen felöltözünk, aztán várjuk a locsolkodókat.

Tavaly is volt, és szerintem idén is lesz, hogy nem fogok beengedni olyan fiút, akit nem szeretek. Tudom, hogy nem olyan szép dolog, de nem szeretem. Sok ismerős jön locsolkodni, és egy kicsit irigykedek rájuk, mert ők sok mindent kapnak.

-Nekem eszembe jut a húsvétról a nyúl, tojás, kölni, csoki, cukor.

Én az szeretem, mikor a csomagot készítjük. Jó, mikor sok locsolkodó jön, csak az a rossz, hogy utána túl illatos a hajam. Van, mikor szép locsolóverseket mondanak, de volt, hogy igen csúnyákat. Szerencsére még szódásüveggel nem találkoztam, de slaggal már igen - az egyik rokonomtól!

Sok sütit szoktunk készíteni, és általában én is segíték anyának és a testvéremnek. Szerintem jó!

Jó lenne, ha mi is mehetnénk locsolkodni! Gyűjthetnénk a pénzt! Egyszer kipróbálnám, hogy milyen locsolkodni!

-A nővérem barátai mindig szódával locsolkodnak! Azt sem szeretem, hogy nekem kell becsomagolni az ajándékokat.

-Nem jó, hogy sok ajándékot kell venni.

-Takarítani kell!

-Takarítás helyett a konyhában segítenék, de szoktam a takarításba és a konyhában is.

-Nem kapok pénzt, csak a testvéreim kapnak, és ők minden jót kapnak!

-Én nem nagyon szeretem a locsolkodást, a sok kölni összevissza folyik rajtunk.

-A húsvétban az a rossz, hogy mindig haját kell mosni utána, és még az, hogy nem kapok csokit.

-Mi nem mindig vagyunk otthon húsvétkor.

*Köszönöm, hogy köszöntöttél,
Rózsavízrel megöntöztél.
Én is köszöntelek Téged,
Tojás lesz a fizetséged.
Aki adta, ne feledd,
És a tojást el ne ejtsd!*

A "RÉGI HÚSVÉTOK"

Katona Baláznéné Pirokska néni így mesélt a régi húsvéti készülődésekről, locsolkodásokról:

"Nagy kalács sült a sonka mellé, fonott kalács. Mi, gyerekek fütöttünk, mi raktuk a kemencébe a rőzsét, ahogy az anyánk készítette a kalácsot. No, majd aztán jött a húsvét napja, akkor mentünk a templomba. Amikor még kicsi voltam, úgy vitt el az anyám.

Aztán jöttek a locsolkodók. Szaladtak, siettek a nagy vizes üveggel, aztán locsoltak. Locsolkodtak még kancsóval is! Kaptak 1-2 fillért, mert akkor csak fillér meg pengő volt. Délután meg, ahol nagylány volt, mentek a legények öten, hatan is nótaszóval a lányos házakhoz! Azok virágot kaptak - akkor még nem volt narancs...

Amikor már kicsivel nagyobbcskák voltunk, akkor már mi vártuk délután a legényeket. Süteményt készítettünk, hogy lehessen kínálni, meg esetleg megkínáltuk őket borral - akkor még gyalog jártak, elfogadták a bort... Virágot tűztünk nekik.

Jó volt nekünk, nagy surbankó lányoknak, mert örültünk, hogy nekem ennyi locsolkodóm volt, nekem meg több vagy kevesebb.

Kedden akkor meg mi locsolkodtunk. Sutyiba vittünk az iskolába mi is olyan kis üveghen vizet, aztán mi is meglocsoltuk ott a gyerekeket.

Amikor már öregebbek voltunk, akkor már nem mókáztunk. Meg lettünk locsolva, aztán beszélgettünk.

Jó volt akkor! Fialakok voltunk, aztán örültünk mindennek.

Most is jó annak, aki egészséges! Csak egészségesek legyünk mindnyájan!"

Összeállította:
Ábrahám Enikő

HÚSVÉT, A REMÉNYSÉG ÜNNEPE

A nagyböjt időszakában elkezdjük előkészíteni gondolatainkat, szívünket a nagyheti eseményekre. Ki más tudna bitelesebben beszélni erről, mint egy olyan ember, aki életét Isten és az emberek szolgálatának szentelte? A Húsvét lényegéről beszélgettünk Fábrián Edit Myriam nővérrel, aki a Fülöp-szigeteken teljesít missziós szolgálatot:

-Mivel minden évben ünnepeljük a Húsvétot, az évek során ha nem igazán bagyjuk szívünket még mélyebben elmerülni a Jézus szenvedésének és feltámadásának misztériumában, nagy a veszélye annak, hogy a rutin miatt csak a formalitásokat éljük meg, a hagyományokat követve. Mit is jelent a nagyböjt? Miért is kell nekünk böjtölni?

A nagyböjt arról szól, hogy mire vagyunk képesek Istenért lemondani, hogy még szabadabban szerethessük Őt másokon keresztül.

Március elején olvasta fel az Egyház a templomokban Jézusnak az utolsó ítéletről szóló tanítását Máté evangélista által megörökítve:

"Mert ébeztem és enni adtatok, szomjaztam és inni adtatok, idegen voltam és befogadtatok engem, mezítelen voltam és felöltöztettetek, beteg voltam és meglátogattatok, fogságban voltam és eljöttetek hozzám." Mt25,35-37.

Hát ebben van a böjt lényege! Nem abban, hogy ehetünk-e kolbászt meg hurkát a nagyböjtben, vagy nem. Ha úgy döntünk, hogy nem eszünk abból, amit egyébként nagyon szeretünk, és ezt az áldozatot felajánljuk Istennek másokért, valódi böjtöt tartottunk.

-Mit jelentenek számodra a világi hagyományok?

Már gyermekkoromban sem szerettem a húsvéti szokásokhoz való ragaszkodást. Észrevettem, hogy sokak számára fontosabb volt, hányan jöttek locsolkodni és mennyiféle kölnit öntöztek a lányok fejére. A fiúk azzal versenyeztek, kinek

mennyi virág lett feltűzve a kabátjára, hány forint csörgött a zsebben a nap vége felé. A templom azonban kevésbé telt meg a szertartások alatt. Többre vágytam és elkezdtem keresni.

A misszióban találtam meg a húsvét igazi lényegét.

Jézus szenvedését itt a szigeteken minden nap átéljük a sok-sok szenvedő fiatal életén keresztül. Egyre borzasztóbb történetekkel találjuk szembe magunkat és hidegvérrel, megértéssel, kreativitással azonnali megoldást kell találni, hogy segíteni tudjunk. A fiatalok szívében annyira mély a seb, hogy legtöbbször tehetetlenül állunk a feladat előtt. Ekkor lép előtérbe az ima hatalma. A napi imádságaink, a szentségimádás, a Biblia olvasása ad erőt a feltámadásban való hithez. Minden egyes tönkretett élet előtt ez a hit adhat erőt és reményt a segítséghez.

Én nagyon sokszor a két tűz között vagyok, egyik oldalon az erőszak áldozatait hallgatom és próbálok segíteni a fiatal lányainknak, a másik oldalon a börtönben, a fiatalokorúak nevelőintézetében pedig azokat hallgatom, akik loptak, erőszakoltak, öltek és kábítottak.

Sokszor nehéz átélni az érzéseket, amik bennem forrnak, amikor a fiatalokat hallgatom. Harag, ítélet és néha még gyűlölet is megfordul a szívemben, főleg amikor egy megerőszkolt fiatal lány zokogva meséli el a vele történeteket. Nagyon sokszor a keresztre emelt tekintetem segít abban, hogy mindkét oldal szenvedését megérthessem és elfogadhassam. Jézust ártatlanul kínozták és ölték meg, Ő önként adta magát értünk. Jézus egyik utolsó szava ad sokszor erőt nekem a megbocsátáshoz: "Atyám bocsáss meg nekik, mert nem tudják, hogy mit cselekszenek!"

-Milyen népszokások alakultak ki az évszázadok során, amit még ma is megtartanak, ismerik-e a számunkra hagyományos húsvét-jelképeket?

Minden országban vannak hagyományok, de

Ázsiában talán még sokkal érzékenyebbek az emberek a szokásokra.

Itt a Fülöp-szigeteken mindent, amit a nagymama és nagypapa mondott a gyerekeknek, unokáknak, be kell tartani, mert az úgy igaz.

Itt még több népi hit terjedt el Jézus halálának története körül. Nem a feltámadás áll előtérben a húsvéti szokásokban, mindenki Jézus halálára emlékezik leginkább. A Fülöp-szigeteki hitre jellemző a dolorista stílus. Még az utcagyerekek is kapásból rá tudják vágni a feleletet, ha Jézus szenvedésének okáról kérdezzük őket: "Jézus szenvedett a bűneink miatt és ezzel váltotta meg a világot" szokták szinte gondolkodás nélkül válaszolni még a börtönökben is. A nagy dolorizmusban sokan még keresztre is feszítik magukat nagypénteken, megkorbácsolják egymást és tövis koronákat hordanak a fejükön. Itt a mi vidékünkön nagyon él még ez a szokás, de a hivatalos egyház, a püspökök ellene vannak, hiszen Jézus meghalt értünk és nem kéri, hogy fizikálisan meghaljunk érte. Jézus azt kéri hogy a szenvedélyeinket, az akaratunkat, a rosszra való hajlamainkat feszítsük keresztre, ne a testünket.

-Milyen üzeneted van az újszólások számára?

Merjünk ebben az évben elszakadni a külsőségekhez való ragaszkodástól a nagyböjt és a Húsvét alatt, merjünk az Igazság felé fordulni és hagyni szívünket megnyílni az Égi kincsek előtt. *"Mert abol a kincsetek, ott lész a szívetek"* Lk12,34. A Szentírás mindenre megtanít, ha rendszeresen olvassuk. A szeretet cselekedetek megolvasszják megkeményedett szívünket, hogy jobbá váljon a Világ. Az imádság pedig reményt ad az életünkbe, hogy másoknak is Reménységé váljunk.

-PeFa-

RECEPT: DIÓS RUDAK

Kispéter Jánosné nyugalmazott pedagógus - Zákányszék Díszpolgára - állandó résztvevője a helyi rendezvényeknek. Nagy örömünkre a ZakaHom-e Egyesület programjain is rendszeresen üdvözölhetjük. A legutóbbi "Múltidéző vetítés" alkalmával saját készítésű süteményével kínálta meg a résztvevőket. A diós rúd nagyon finom volt, melynek receptjét ezúton szeretné Kispéter tanár néni megosztani az Életképek olvasóival. Húsvétig még elkészíthető, a család és a locsolkodók nagy örömeire.

Hozzávalók:

28 dkg vaj vagy margarin, 14 dkg porcukor, 14 dkg darált dió, 34 dkg liszt, 2 evőkanál tej, 1 vaníliacukor, esetleg 1 citrom reszelt héja

A vajat habosra kavarjuk a cukorral (géppel legalább 10 percig), hozzáadjuk a diót (újabb keverés), tejet, citromhéjat és a lisztet. Az egész gyenge állagú lesz, hűtőbe kell tenni kb. 6-8 óráig, érdemes pl. előző este összeállítani. Másnap ujjnyi vékonyra nyújtjuk, mint a nudlit. 5-6 cm hosszúra vágjuk. Zsírozott, lisztezett tepsibe rakjuk, és előmelegített sütőben sütjük kis lángon. Porcukorban megforgatjuk. Nem kell bele sütőpor, fő a jó kidolgozás!

Ha még finomabbat szeretne, és van ideje, cukor helyett olvasztott csokoládéba mártsa a rudakat!

Ez a sütemény 1 hónapig is eláll zárt dobozban. Ezért érdemes 1,5 adagot készíteni belőle.

Sok sikert, és jó étvágyat hozzá!

„Tavasz van! Gyönyörű!”

Ha kissé lassan is, de visszafordíthatatlanul beköszöntött a tavasz, a gyönyörű! Az évszakokról szóló vallomásomban korábban arról írtam, hogy számomra az évek múlásával legkedvesebb évszak az ősz lett. Ilyenkor, tavasz táján azonban átértékelődik bennem minden. Tavasszal a hosszú téli álomból ébredő természet festői szépsége nyugtázza le az érzékszerveinket, míg ősszel a termések, színes levelek látványa áraszt nyugalmat felénk. Nehéz eldönteni, melyik a szebb, a kifejezőbb.

Az évszakokban benne van az élet örök körforgása: a születés és az elmúlás. Nem lehet elégszer rácsodálkozni arra a hihetetlen erőre, mely a tél elmúltával életet lehel a fák, bokrok lüktető vérkeringésébe, lágyan ringó virágtengerré varázsolja a rőt színű réteket, és lombkoronával ékesíti fel a csupasz fákat. A fákat, melyeknek sokasága sűrű erdővé rendeződve lesz majd nyítható közegünk a nyári nagy melegben. Márai így vall az erdőkről: „Az erdőben van valami megrendítő... Nemcsak sötét és következetes ballgatásuk rendít meg, mély árnyaik, templomi fenségük és ábitatos magatartásuk. Megrendítő az élet akarata, mellyel egy nagy erdő kifejezi a világerőket... Mit pazarolt el a természet mag-

vakban, porzókbán, bibékben, kísérletekben, napsütésben, esőben, széljárásban, míg egy erdő felépült! S milyen céltudatos és néma ez a létezés, mely semmi egyebet nem akar, csak lenni, csak felnőni és évszázadokon át megmaradni, teljesen kifejezve önmagát, lélegezve, felelve a világnak - s ugyanakkor nem tör senki és semmi ellen, otthont és életet ad élőlények milliárdjainak. Milyen nagy és bölcs közönség ez...”

Ha közelről szemléljük a nyíló virágokat, a rügöző fákat, a bokrokat, megannyi apró csodát látunk. Ha a messzeségbe réved tekintetünk, szintén lenyűgöző a ránk találó látvány. A tavasz színeit még csak itt-ott felvillantó csupasz fák égbetörő ágai óriási ecsetként bólogatnak, mintha a természet hatalmas festékes dobozában merültek volna meg. Az apró virág- és levlérügyek összefüggő, színes fátyolként sejtetik a kiteljesedést. Ez az eleinte alig látható változás fehér és rózsaszín virágtengerré varázsolja a gyümölcsfák ágait, és levelek lágy zizegését hallatja majd lombkoronává teljesedvén. Milyen festői a táj, milyen festői a kép! Mintha megannyi mester keze festette volna ilyen gyönyörűre, pedig egyetlen kézben fonódik össze ez a csoda.

Atél szürkésége rajtunk is nyomot hagyott testen és lélekben egyaránt. Jó együtt éledni a természettel a hosszú téli álomból. Néhány hónappal ezelőtt még nagy képzelőerőre volt szükségünk ahhoz, hogy meglássuk a szürkéségben a leendő újjászületés varázsát. Tanulnunk kellene ezt az ősi erőből fakadó küzdeni akarást, tettekeszséget. Nem lehet elégszer rácsodálkozni a talajba kerülő apró magvak gyors fejlődésére, a beléjük kódolt élet üzenetére. Szinte alig láthatóak, néhány hónap elteltével pedig éltető, dús gazdag terméseként hálálják meg a gondoskodást. Pedig a hála belőlünk kellene, hogy fakadjon...

„És mégis, ma is, így is, örökké mennyit ad az élet! Csendesen adja, két kézzel, a reggelt és a délutánt, az alkonyt és a csillagokat, a fák füledt illatát, a folyó zöld bullámát, egy emberi szempár visszfényét, a magányt és a lármát! Mennyit ad, milyen gazdag vagyok, milyen megajándékozott, micsoda bőség, minden napszakban, minden pillanatban! Ajándék ez, csodálatos ajándék. A földig hajlok, úgy köszönöm meg.” (Márai)

-rikimi-

ZAKAHOM-E RENDEZVÉNYEK KÉPEKBE

Múltidéző vetítés - 2009. 01. 22.

Myriam nővér Zákányszéken - 2009. 04. 02.

A ZAKAHOM-E EGYESÜLET HÍRLEVELE

Kiadja: ZakaHom-e Egyesület Zákányszék; Felelős szerkesztő: Paraginé Tóth Edina; Szerkesztők: Ábrahám Enikő, Petákné Fazekas Aranka, Tanács Klára, Börcsök Zoltán; Nyomdai munkák: Typo-Alfa Nyomda Kft.; Szerkesztőség címe: Községi Könyvtár, Zákányszék, Lengyel tér 1.

Telefon.: 62/290-403, e-mail: zakahome@zakanysezek.hu